

1

2

3

FOTO: CASA DE FADO, JOSÉ MANUEL

Fado beroert Portugezen tot in het diepst van hun ziel

Het echte Portugal ligt niet in de toeristengebieden aan de Algarve, maar diep in het binnenland. Het vuur zit ook in de ziel van de Portugees: de melancholieke fado, muziek vol berusting en wanhoop waar de vonken van afspatten.

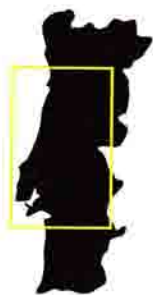

Kamperen in het warme zuiden

Een fado voor Portugal

5

FOTO: PEDRO ABOIM

Portugal is de laatste jaren razend populair onder babyboomers die hun vervroegde vut benutten door in het voorjaar een paar maanden naar het zuiden te trekken. Nu de wegen met EU-steun in snel tempo eindelijk een beetje begaanbaar worden voor een auto met vouwwagen of caravan is het een aantrekkelijke vakantiebestemming. Als je de tijd neemt natuurlijk. Gelukkig hebben we die. We nemen de veerboot, die ons van de zuidoever van de Taag in een paar minuten naar het centrum van Lissabon brengt. Zoals in elke grote Europese hoofdstad is parkeren in het centrum een regelrechte ramp. Maar het openbaar vervoer per trein, tram, boot en zelfs metro is goed en aangenaam goedkoop. De knalgele trams zijn een avontuur op zich. Het model lijkt op de Haagse tram uit de jaren vijftig, maar ze zitten stevig in elkaar en nemen de vele hellingen in de stad schijnbaar moeiteloos. Wordt het echt te steil, dan heeft Lissabon nog een paar verrassingen in petto.

ASCENSOR DE SANTA JUSTA Op verschillende plaatsen in de stad zijn voorzieningen gebouwd om van een laag gelegen wijk naar een hoger gelegen stadsdeel te komen. Zoals

- ❶ De 'Ascensor de Santa Justa', een vindingrijke manier van openbaar vervoer in Lissabon. Sinds 1902 nog altijd moeiteloos heuveltje op en af
- ❷ Waar komt de échte fado vandaan ... uit Coimbra of uit Lissabon?
- ❸ Het kenmerkende geluid van de fado komt vooral door de Portugese gitaar - een twaalfsnarig instrument met ronde klankkast. Als begeleiding worden 'gewone' Spaanse gitaren gebruikt
- ❹ Tegeltableau in een metrostation
- ❺ De Zêzere rivier bij Alvaro. Dit is het echte Portugal
- ❻ De traditionele feesten in Lissabon moet je echt beleven

Dagenlang voer voor cultuurliefhebbers: Tomar!

6 FOTO: JOS MANUEL TEKST: KEES BREGMAN FOTOGRAFIE: KEES BREGMAN EN PORTUGEES VERKEERSBUREAU ILLUSTRATIES: SCHWANDT INFOGRAPHICS MET DANK AAN CAMPING QUINTA DA CEREJEIRA

de Ascensor de Santa Justa, een curieus smal stalen bouwwerk uit 1902 met een lift, die naar een geweldig uitzichtpunt leidt. Van hieruit werp je een prachtige blik over de Taag en de okergele daken van Lissabon. Een echte must is ook een ritje met de Ascensor da Bica, een kruising tussen een lift en een tram uit 1892, die naar de Bairro Alto voert. Dat is een van de zeven heuvels van Lissabon - een magisch getal voor een stad die een beetje wil meetellen. Rome heeft er immers ook zeven.

VISKOEKJES Eenmaal boven pakken we een terrasje. Portugezen drinken koffie in alle soorten en maten en eten daar graag een pasteitje bij. Zodra je het woord Pastelaria op een gevel ziet staan, zit je goed. We proeven een 'pastel de nata', een bakje van bladerdeeg met gecarameliseerde room erin. Ook kaas is populair in allerlei vormen als grote en kleine hap. De Portugese keuken zit vol vis. Viskoekjes, 'pastéis de bacalhau', zijn echte specialiteiten van Lissabon.

Onder het nuttigen van de pasteitjes genieten we van het panorama van de stad. Beneden aan de haven staat een monument in witte steen waar Hendrik de Zeevaarder uitkijkt >

Fado

LEVENSVERHAAL VAN HET VOLK

Fado is uniek en niet te vergelijken met de jeugdige Edith Piaf in Parijs of met Ome Jans lied uit de Jordaan. De Portugezen onderscheiden de fado uit Lissabon en die uit Coimbra die vooral door mannelijke studenten met zwarte capes

wordt gezongen, zoals in de traditie van de oude troubadours. De fado van Lissabon is meer het levensverhaal van het volk, van oudsher door vissersvrouwen gezongen. Onmisbaar bij het gezang is de Portugese gitaar.

- 1 Ook in de tegeltableaus van de metrostations in Lissabon kom je het Portugese erfgoed tegen. Vasco da Gama, ontdekkingsreiziger
- 2 Een fadovoorstelling door 'mannen in het zwart'. Dat moet in Coimbra zijn
- 3 Zelfs in de straatstenen kom je de fadogitaar tegen
- 4 Camping Quinta da Cerejeira organiseert onder meer teken- en schilderworkshops op de mooiste plekjes langs de Zêzere, zoals hier in Dornes
- 5 Koop een pasteitje in een traditionele patisserie in Lissabon. Je komt ogen tekort zoals hier bij 'Pasteis de Belem'. www.pasteisdebelem.pt
- 6 Staanplaatsen in de kersenboomgaard, een oergezellig terras en een frisse plons in het zwembad; Camping Quinta da Cerejeira is een heerlijke kampeerstek

Portugezen drinken koffie in alle soorten en maten

FOTO: JOSÉ MANUEL

5

over de oceaan. Hij was het die in het begin van de vijftiende eeuw opdracht gaf om nieuwe handelswegen over zee te verkennen. Het was het begin van ongekende welvaart, die in Lissabon nog aan de statige handelsgebouwen is af te zien. De vergelijking met Nederlandse steden die dezelfde ontwikkeling doormaakten, is inderdaad opvallend. Lissabon heeft evenwel de nodige rampen moeten overleven. Zoals een verwoestende aardbeving in 1755 en een enorme brand in 1988. De grootste ramp die Lissabon (en heel Portugal) trof is echter die van dictator Salazar. Pas sinds de anjerrevolutie op 25 april 1974 mag Portugal zich een democratisch land noemen. In Grândola, een garnizoenstad ten zuidoosten van Lissabon in de streek Alentejo, begon de revolutie met een vrijheidslied, waarvan de tekst nu als monument op een muur bij de kazerne prijkt.

INBURGEREN Na een week op de camping bij Lissabon volgen we de Taag zo'n 150 kilometer landinwaarts, naar het noordoosten. Daar komt een andere grote rivier erbij, de Zêzere. Hoewel de wegen elk jaar beter worden, houd ik me aan het advies om met de caravan op de hoofdwegen te blijven: de IP (Itinerário Principal) en de IC (Itinerário Complementar). In het stroomgebied van de Zêzere zijn kunstmatig een paar meren ontstaan. Hier zijn wat campings die dankbaar gebruik maken van de al aanwezige quinta's - oude Portugese hoeses die naast woonhuis voor het behorende gezin vaak dienst doen als bar, restaurant(je) of recreatieruimte. Je vindt er opvallend veel Nederlandse campinghouders.

Handelsnatie en zee PARALLEL MET NEDERLAND

Portugal was een zeevarende handelsnatie, net als Nederland. In de vijftiende en zestiende eeuw beleefde het land het hoogtepunt in de wereldmacht. Tegenwoordig is het land een republiek. De Portugees van nu is dan wel een Zuid-Europeaan, echter

vaak minder heetgeblakerd. De taal komt uit het Romaans en wordt in twaalf landen gesproken. Het lijkt een moeilijke taal door klanken als 'dzj' en 'aauw'. Die vreemde klanken zijn een erfenis van de Moren.

2

FOTO: TURISMO CENTRO

3

FOTO: ANTONIO SACCHETTI

4

Kamperen in een Portugese kersenboomgaard is een droom

6

In Redondo is er bijvoorbeeld eentje, in Lourical en in Castanheira de Pêra ook. We kiezen echter voor Quinta da Cerejeira, een kleine camping op het terrein van een voormalige kersenboomgaard bij het dorp Ferreira do Zêzere. Een paar jaar geleden zijn Gert en Teunie Verheij met hun vier opgroeiende kinderen en de hond Vasco dit avontuur begonnen. Als je hoort hoe die kinderen al halve Portugeesjes zijn geworden, kan je daar alleen maar erg veel bewondering voor hebben. De oudste zoon Gerbert is al als muzikant in een fado-orkestje opgenomen - beter inburgeren kan bijna niet.

COIMBRA De Castelo do Bode stuwdam maakte van de Zêzere een langgerekt meer van zo'n zestig kilometer lengte, en overal zijn kleine strandjes en haventjes ontstaan. Geen grootschalig toerisme gelukkig, en de mensen zijn hier allervriendelijkst. De dichtstbijzijnde stad is Tomar. Ook veel indruk maken de Romeinse opgravingen bij Conímbriga en daar vlakbij Coimbra, de stad van 'die andere fado'. De CD die we op de terugweg naar huis in de auto draaien, laat een wanhopige fado-zangeres horen. Jammer dat we het niet kunnen verstaan, maar de betekenis is overduidelijk. Amerika heeft zijn oude blinde negers op elke straathoek met hun hartverscheurende blues, het echte Amsterdamse café in de Jordaan heeft Ome Jan met zijn versie van 'bij de muur van 't oude kerkhof', Portugal heeft zijn fado. Letterlijk betekent het woord 'noodlot', maar daarmee doe je de fado echt tekort. Misschien is 'brandende liefde' er toch wel de beste vertaling voor. ▷

Tomar

PAREL VAN MIDDEN-PORTUGAL

Tomar is de stad van de Christus-orde, de opvolger van de Tempeliers. Tsjonge, dit is geen stad voor cultuurbarbaren: als je wilt, kan je hier dagenlang allerlei moois bekijken. Het Tempelierskasteel en

het Convento do Christo uit 1160, de opmerkelijke Portugese Synagoge uit de veertiende eeuw en de vele fraaie kerken, kapellen en musea maken Tomar tot een parel van Midden-Portugal.

PORTUGAL

Camping Quinta das Cegonhas bij het Estrela gebergte

Campings

1 CAMPING QUINTA DAS CEGONHAS
P-6290-122 Melo
(0035) 238 74 58 86
www.cegonhas.com

HELE JAAR OPEN

Terrein van 4 ha met 50 toeristische staanplaatsen op terrassen

Sfeervolle, kleine camping in Oost-Portugal, bij het Estrela gebergte. Nederlandse eigenaren.

Luxe faciliteiten zoals een fraai zwembad en sfeervol bar/restaurant.

Volwassene € 4, kind 2 t/m 10 jr € 2,10, caravan € 2,60, auto € 3, tent € 4,20, kleine tent € 4, kampeerauto € 7,20, stroom 6A € 2,40, hond € 1.

2 QUINTA DA CEREJEIRA
P-2240-333 Ferreira do Zêzere
(00351) 249 36 17 56
www.cerejeira.com

OPEN VAN 1 FEBRUARI T/M 30 NOVEMBER

Terrein van 1 ha met 30 toeristische staanplaatsen

Camping in een boomgaard met Nederlandse eigenaren. Restaurant en met terras. Creatieve workshops.

Appartementen te huur.

Volwassene € 2,85, kind € 1,40, caravan € 3,10, auto € 1,85, kleine tent € 3, stroom 6A € 1,85.

3 CAMPING ORBITUR COSTA DA CAPARICA
Av. A. de Albuquerque, P-2825 Monte da Caparica
(00351) 212 90 13 66
www.orbitur.pt

HELE JAAR OPEN

Terrein van 5,7 ha met 437 toeristische staanplaatsen

Nette camping met internationaal publiek, aan de baai waar de Taag in zee uitkomt. Vlakbij de camping is een bushalte naar Lissabon. Fraai zandstrand op minder dan 500 meter. Het gedeelte voor toeristen is wat zanderig en heeft weinig schaduw. Sport- en spel. Speeltuin. Winkel. Restaurant, bar, afhaal.

Volwassene € 5,10 kind 5 t/m 10 jaar € 2,60, caravan € 6,90, auto € 5, tent € 5,90, kampeerauto € 8, stroom 6A € 2,90, hond € 1,30.

Voor alle bezochte campings, kijk je op www.kck.eu

Informatie

Portugees Verkeersbureau
www.visitportugal.com

Afstand
UTRECHT - LISSABON
2.209 kilometer

Lezen

FADO, DE TRANEN VAN DE TAAG

Een gids voor Lissabon en Coimbra, met Fado als leidraad.

Dirk Lambrachts, Epo Uitgeverij,
ISBN 9789064451676
€ 17,50

ANWB NAVIGATOR PORTUGAL

ISBN 9789018021726

Leden 22,95, niet-leden € 23,95

